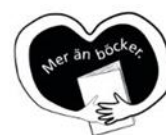

BIBLIOTEKEN I HOFORS KOMMUN

BIBLIOTEKSPLAN

2024-2026

BIBLIOTEKEN I
HOFORS KOMMUN

Innehållsförteckning

Inledning	5
Styrdokument och riktlinjer	5
Biblioteksverksamhet i Hofors kommun	7
Folkbiblioteksverksamhet i kommunen	7
Planperiodens prioriterade utvecklingsområden.....	8
En stärkt demokrati	8
Ett livslångt lärande och det digitaliserade samhället	8
Läsfrämjande arbete	9
Skolbiblioteksverksamhet i kommunen	10
Uppföljning av biblioteksplanen.....	12
Källförteckning.....	13
<i>Agenda 2030 för hållbar utveckling</i>	13
<i>Bibliotekslag (2013:801)</i>	13
<i>Demokratins skattkammare. Förslag till en nationell biblioteksstrategi</i>	13

Lokal biblioteksplan för Hofors kommun, 2024-2026

Biblioteken tillhör folket. De är barnens, elevernas, studenternas, lärarnas, forskarnas, minoriteternas, invandrarnas, fångarnas, patienternas, urfolkens, släktforskarnas, specialisternas, journalisternas, musikernas, de nyfiknas, de bildningstörstandes - ja, allas - biblioteket. (Demokratins skattkammare. Förslag till en nationell biblioteksstrategi, s. 2)

Inledning

Ordet bibliotek betyder en plats för böcker. I dagens komplexa samhälle fyller dock biblioteken en långt bredare funktion. Biblioteket är ett rum öppet för alla och en viktig förutsättning för att främja ett livslångt lärande och fri åsiktsbildning. Det är en plats för att stärka litteraturens såväl som demokratins ställning i samhället. Det är dessutom en plats som nästan alla människor i Sverige någon gång i livet kommer i kontakt med.

Styrdokument och riktlinjer

Enligt bibliotekslagen ska varje kommun ha ett folkbibliotek. Bibliotekets uppdrag definieras genom bibliotekslagens ändamålsparagraf:

2§ Biblioteken i det allmänna biblioteksväsendet ska verka för det demokratiska samhällets utveckling genom att bidra till kunskapsförmedling och fri åsiktsbildning.

Biblioteken i det allmänna biblioteksväsendet ska främja litteraturens ställning och intresset för bildning, upplysning, utbildning och forskning samt kulturell verksamhet i övrigt. Biblioteksverksamhet ska finnas tillgänglig för alla.

Skollagen slår fast att det inom grund- och gymnasieskola ska finnas tillgång till skolbibliotek:

*36§ Eleverna i grundskolan, anpassade grundskolan, specialskolan, sameskolan, gymnasieskolan och anpassade gymnasieskolan ska ha tillgång till skolbibliotek.
Lag (2022:1315)*

Biblioteksplan

Som styrdokument för den samlade biblioteksverksamheten i en kommun ska en lokal biblioteksplan upprättas. Biblioteksplanen är ett politiskt beslutat styrdokument som ska kopplas till bibliotekslagen. Biblioteksplanen ska tydliggöra för kommunens medborgare vilken som är kommunens ambitionsnivå med biblioteksverksamheten.

Biblioteksplanen innehåller en samlad analys av biblioteksbehovet i en kommun samt åtgärder för hur behoven ska tillgodoses. Den ska underlätta för beslut och tydliggöra inriktning och omfattning på verksamhetens utveckling. Biblioteksplanen är också ett verktyg för uppföljning och utvärdering av verksamheten.

En kommuns biblioteksplan är en angelägenhet för hela lokalsamhället. Bibliotekets uppdrag är brett och tangerar andra verksamheter, vilket gör att det blir viktigt att låta framtagandet av en lokal biblioteksplan ske i samverkan med andra. I arbetsprocessen kring den lokala biblioteksplanen har därför representanter från andra kommunala verksamheter involverats och planen har gått på remiss till barn- och utbildningsnämnden, socialnämnden, tillgänglighetsrådet, pensionärsrådet och till kommunens samverkansråd för den sverigefinska minoriteten.

Övriga styrdokument och riktlinjer

Biblioteksverksamheten i Hofors kommun styrs främst av bibliotekslagen (SFS 2013:801), skollagen (SFS 2010:800) och den lokala biblioteksplanen. Det finns ytterligare ett antal lagar och dokument som är styrande och vägledande för verksamheten:

- FN:s barnrättskonvention
- Agenda 2030
- Unescos och IFLA:s folk- och skolbiblioteksmanifest
- Skolinspektionens krav på skolbibliotek – *Skolbibliotek som pedagogisk resurs*
- Regional biblioteksplan Gävleborg
- HelGe-bibliotekens överenskommelser och policys
- Hofors kommuns minoritetspolitiska program

Medvetenhet om barnrätt, mänskliga rättigheter och hållbarhet samt diskrimineringsgrunderna ska genomsyra alla bibliotekets verksamheter och aktiviteter.

Prioriterade grupper

Enligt bibliotekslagen ska biblioteken i det allmänna biblioteksväsendet arbeta med följande prioriterade målgrupper:

- personer med funktionsvariationer
- nationella minoriteter
- personer med annat modersmål än svenska

Utöver dessa tre grupper ska folkbiblioteken ägna särskild uppmärksamhet åt barn och ungdomar för att främja deras språkutveckling och stimulera till läsning.

De prioriterade målgrupperna ska erbjudas tillgång till medier, information, program och aktiviteter, inflytande och lärmiljöer utifrån deras behov.

Biblioteksverksamhet i Hofors kommun

Folkbiblioteksverksamhet i kommunen

Folkbiblioteket i Hofors kommun är organiserat under kommunstyrelsen. Kommunens folkbiblioteksverksamhet består av ett huvudbibliotek i Hofors och ett integrerat folk- och skolbibliotek i Torsåker. Huvudbiblioteket fungerar enligt avtal som skolbibliotek för Björkhagsskolans elever. Biblioteksverksamheten är, tillsammans med övriga nio kommuner i Gävleborgs län, del av det länsövergripande samarbetet *HelGe-biblioteken*.

Hofors kommun ingår i förvaltningsområde för finska, vilket innebär att kommunen har ett särskilt ansvar att stötta medborgarna med språkdomäner för att skapa möjligheter, för de som vill, att använda språket eller lära sig språket, så att det kan leva vidare och utvecklas.

Detta görs genom olika insatser i de kommunala verksamheterna. Kommunen har tagit fram ett minoritetspolitiskt program med tillhörande handlingsplan, vars mål löpande implementeras i biblioteksverksamheten.

Samverkan

Folkbiblioteksverksamheten i Hofors har samverkansparter på olika nivåer. I en lokal kontext samverkar biblioteket med övriga kommunala verksamheter inom och utom förvaltningen, med barnavårdscentralen (BVC), föreningar och studieförbund och bibliotekets användare.

Samverkan är av stor vikt för biblioteksverksamheten i Hofors kommun. Via lokala samarbeten nyttjas kompetenser och erfarenheter som andra verksamheter och professioner besitter. För bibliotekets räkning handlar det även om att genom synergieffekter få till ett rikt kulturliv i kommunen. Samverkan kan även leda till att bibliotekets verksamhet når ut till en bredare publik och synliggörs i nya sammanhang. Gällande barns och ungas läsning är det många som har ansvar för att varje barns rätt att utvecklas till läsande personer. Genom samverkan byggs ett starkare och tydligare ramverk kring våra barn och unga i kommunen.

Regionalt ingår Hofors biblioteksverksamhet i det regionala bibliotekssamarbetet *HelGe-biblioteken*, som innefattar alla folkbibliotek inom Gävleborgs län.¹ Kommunernas folkbibliotek samarbetar även med den regionala biblioteksutvecklingen i Gävleborg.²

---

¹ *HelGe-biblioteken* delar bibliotekssystem och har gemensam server, bibliotekskatalog, webbplats, låntagarregister och lånekort. Målsättning med *HelGe-bibliotekens* samverkan är att erbjuda länets invånare en likvärdig biblioteksservice med hög kvalitet, där alla får tillgång till folkbibliotekens gemensamma resurser samt ge möjligheter till lärande. Genom samverkan bidrar folkbiblioteken till ett livskraftig Gävleborg, stärker samhällsutvecklingen och bidrar till att livskvaliteten ökar. Samarbetet medför på ett övergripande plan större samlad kompetens och högre kvalitet i biblioteksverksamheten.

² *Biblioteksutveckling region Gävleborg* ska, enligt bibliotekslagen, främja samarbete, verksamhetsutveckling och kvalitet gällande de folkbibliotek som finns i länet.

Nationellt samverkar biblioteket med Kungliga biblioteket, Statens Kulturråd, Umeå Depåbibliotek och Myndigheten för tillgängliga medier.

Samverkan på regional och nationell nivå handlar om att kunna erbjuda ett adekvat, omfångsrikt och aktuellt medie- och tjänsteutbud i många olika format, så att alla läsare får tillgång till den litteratur och de tjänster de är i behov av.

Planperiodens prioriterade utvecklingsområden

Folkbiblioteket har med utgångspunkt i aktuella styrdokument och omvärldsanalys valt att arbeta med följande utvecklingsområden under perioden 2023-2026.

En stärkt demokrati

I en tid då demokratin utmanas från flera håll blir arbetet för att värna den allt viktigare, något som kräver kunskap, delaktighet och engagemang. Här har biblioteken en viktig roll genom sitt uppdrag att verka för det demokratiska samhällets utveckling genom kunskapsförmedling och fri åsiktsbildning. En levande demokrati är ingen självklarhet.

Biblioteken i Hofors kommun arbetar med att skapa förutsättningar för ett aktivt demokratiarbete i lokalsamhället. Det gäller inte minst att erbjuda tillgång till ett brett medie- och programutbud och en uppdaterad samhällsinformation. Bibliotekets programverksamhet ska främja människors delaktighet i samhälls- och kulturliv, med särskild hänsyn till bibliotekets prioriterade målgrupper. Likaså är biblioteksbesökarnas synpunkter på bibliotekets verksamhet och utveckling ett sätt att skapa reellt inflytande.

Hofors biblioteks verksamhet ska präglas av bred representation och pluralism, så länge det inte strider mot bibliotekets värdegrund och uppdrag. Det är viktigt att låta många röster höras.

Prioriteringar

Biblioteket ska under planperioden

- utveckla användarorienterade metoder och arbetsätt för att öka besökarnas delaktighet och inflytande
- arbeta med aktiv omvärldsbevakning för att säkerställa att vi tillhandahåller uppdaterad information och ett adekvat mediebestånd
- beakta de prioriterade målgrupperna och sträva efter så bred representation som möjligt i planering av all verksamhet

Ett livslångt lärande och det digitaliserade samhället

Vi lever i ett digitaliserat samhälle i ständig förändring, något som ställer nya krav på bibliotekets verksamhet. Alla ska ha förutsättningar för ett kontinuerligt lärande, då det är grunden för ett hållbart samhälle. Därför blir bibliotekets kompensatoriska uppdrag viktigt.

Det handlar om att tillgängliggöra såväl rummet som tillgången till teknik, lärandemiljöer och medieutbud.

Den omfattande digitaliseringen och det enorma informationsflödet kräver specifika kompetenser för att kunna ta aktiv del i samhället. Biblioteket ska erbjuda handledning kring såväl MIK³- som IKT⁴-frågor, något som kräver kontinuerlig omvärldsbevakning och fortbildning.

Prioriteringar

Biblioteket ska under planperioden

- erbjuda ett varierat och tillgängligt utbud av media, med särskild hänsyn tagen till nationella minoriteter, personer med annat modersmål än svenska och personer med någon form av funktionsvariation
- formulera en tydligare riktning kring verksamhetens MIK- och IKT-arbete, samt säkerställa att all personal har kunskap motsvarande, och känner sig trygg med, den HelGe-gemensamma digitala basnivån
- bättre nyttja bibliotekets sociala verktyg och kanaler i det läsfrämjande arbetet

Läsfrämjande arbete

Alla i Sverige ska, oavsett bakgrund, och med utgångspunkt i vars och ens särskilda förutsättningar, ges möjlighet att utveckla en god läsförmåga och ha tillgång till litteratur av hög kvalitet. (Läsa för livet (2013/14:3), s. 22)

Läsning har en avgörande betydelse för alla delar av livet och är en fråga om delaktighet i samhället - alltså ytterst en demokrati- och rättighetsfråga. Kulturrådets rapport *Nuläge om barns och ungas läsning* menar att brister i barns och ungas läsning är en ödesfråga.

Rapporten poängterar att det krävs ett omtag och visar på tre viktiga frågor där samhället behöver göra skillnad; läsning för barn och unga behöver stärkas, läsklyftor som beror på socioekonomiska skillnader måste överbryggas och ungas delaktighet måste öka. Detta kräver ett strategiskt och kvalitativt läsfrämjande arbete med inriktning mot det livslånga läsandet 0-100 år.

Läsfrämjande arbete syftar till att stärka läsarens självförtroende och läsaridentitet. Det handlar om att ta bort hinder för läsning och öppna vägar till litteratur och konstnärliga upplevelser. Det sker när människor får möjlighet att utveckla alla sina språk och har tillgång till en mångfald av litteratur på olika språk och i olika format.

---

³ MIK - står för medie- och informationskunnighet och handlar om kunskaper, förmågor och förhållningssätt som är nödvändiga för ett aktivt medborgarskap: för att var och en ska kunna ta till sig information, bilda sig åsikter och göra sin röst hörd. MIK handlar om att kunna finna, analysera och kritiskt värdera information, men också att förstå mediernas roll i samhället och kunna uttrycka sig och förstå innehåll i olika medier. (Statens medieråd) MIK är ett verktyg för en öppen och hållbar utveckling.

⁴ IKT - står för informations- och kommunikationsteknik och betonar kommunikation mellan människor. IKT är digitala verktyg för lärande och verktyg för att hantera och utbyta information, för att dokumentera, kommunicera och samarbeta.

Hofors biblioteks läsfrämjande arbete ska stärka litteraturens ställning, bidra till språkutveckling och ökad lust till läsning. Det övergripande läsfrämjande målet för all biblioteksverksamhet i Hofors är att kommunens invånare ska erbjudas likvärdiga möjligheter att utvecklas till läsande människor med allt vad det innebär av personlig utveckling, demokratisk kompetens och funktionalitet för ett framtida arbetsliv.

Prioriteringar

Biblioteket ska under planperioden

- arbeta fram en övergripande och långsiktig strategi, som sätter ramar och riktning för det läsfrämjande arbetet
- samverka för ökad tillgång till läsfrämjande insatser för kommunens invånare
- arrangera läsfrämjande aktiviteter och program där människor kan mötas och samtala om litteratur
- arbeta multimodalt och brett kring läsande och litteratur, på ett sätt som involverar språk, skapande och fantasi, och skapa möjlighet att koppla olika konstformer till varandra
- verka för att biblioteket blir en välbekant plats för fler invånare
- verka för att barn och unga ska möta läsande förebilder i olika sammanhang
- erbjuda ett uppdaterat och relevant mediebestånd, som ger människor möjlighet till läsupplevelser utifrån sina egna förutsättningar
-

Skolbiblioteksverksamhet i kommunen

Skolbiblioteket ska vara en resurs för litteratur och läsning som en källa till kunskap, självinsikt och glädje samt utvecklande av kunskaper i informationsteknik och källkritik/källtillit.

Styrdokument

Skolbiblioteksverksamheten regleras i Skollagen (2010:800, 2 kap, 1, 35, 35 §§)

Eleverna i grundskolan, anpassade grundskolan och gymnasieskolan ska ha tillgång till skolbibliotek. Det är rektors ansvar att skolbibliotekets verksamhet används som en del i undervisningen för att stärka elevernas språkliga förmåga och digitala kompetens.

Rektors uppgift är att se till att verksamheten i skolbiblioteket organiseras så att biblioteket

- är bemannat
- möter alla elevers behov av språk- och kunskapsutveckling
- är en del av skolans verksamhet
- ger möjlighet till samarbete mellan skolbibliotekets personal och övrig pedagogisk personal

- lokaliseras i en lokal som gör det möjligt att använda skolbiblioteket i skolans alla ämnen
- har ett allsidigt och kvalitetssäkrat utbud
- har ett sökbart katalogsystem

Om skolan inte kan ha ett bibliotek i de egna lokalerna eller anställa en bibliotekarie, är samarbete med närliggande skolor eller kommunens folkbibliotek en tänkbar lösning.

Skolinspektionens kvalitetsgranskning

Skolinspektionens kvalitetsgranskning *Skolbiblioteket som pedagogisk resurs* (2017) pekar på stora variationer mellan skolor vad gäller lokalens utformning, bestånd av fysiska böcker och digital media, utbildning och anställningsgrad för skolbibliotekarie, grad av integration i skolans pedagogiska arbete. Skolinspektionen lyfter fram biblioteket som en viktig resurs i värdegrunds- och jämställdhetsarbete, källkritik och digital kompetens, vid sidan om att stödja elevers lärande och övriga utveckling.

Nuläge

I ett nationellt perspektiv finns en tydlig och oroande trend att barns och ungdomars läsande minskar och därmed deras förmåga att läsa och förstå längre och komplexa texter. Förutom den källa till kunskap och rekreation som litteratur kan innebära, är det en fara för demokratiutvecklingen och källkritiska resonemang.

2023 tillsattes en utredning om stärkta skolbibliotek (SOU 2023:3, Skolbibliotek för bildning och utbildning.) Regeringen har i september 2023 aviserat en lagändring 2025 avseende elevers rätt till skolbibliotek och att medel kommer att avsättas för bemanning av dessa.

En kartläggning av skolbiblioteken i Hofors kommun visar skillnader mellan skolorna vad gäller mediebestånd, ändamålsenliga lokaler, bemanning och tillgång till bibliotekariekompetens samt sökbart system. I nuläget har Solbergaskolan och Björkhagsskolan ett formaliserat samarbete med folkbiblioteket och uppfyller därmed skollagens krav. Vid övriga skolor krävs insatser i samtliga delar för att höja kvaliteten och utveckla biblioteken från boksamlingar till skolbibliotek. I nuläget saknas lämpliga lokaler att ta i anspråk, investeringsmedel för sökbara katalogsystem och specifik bibliotekskompetens vid tre av fyra grundskolor.

Utifrån nuläget ser rektorer och skolchef ett behov av att i samverkan med folkbiblioteket utveckla skolbiblioteksverksamheten i kommunen.

Prioriteringar

Skolornas huvudmän ska under perioden 2024-2026, i samverkan med folkbiblioteket, arbeta fram en plan för skolbiblioteksverksamheten i Hofors kommun. Planen ska tydligt skriva fram och reglera respektive verksamhets åtaganden. Syftet är att skapa större likvärdighet vad gäller barns och ungas tillgång till skolbibliotek som verksamhet. I det större perspektivet innebär det att skapa mer likvärdiga förutsättningar att utvecklas till läsande medborgare med allt vad det innebär av personlig utveckling, demokratisk kompetens och funktionalitet för ett framtida arbetsliv.

Uppföljning av biblioteksplanen

En lokal biblioteksplan ska vara ett verktyg för uppföljning och utvärdering av verksamheten. Den framtagna planen avser biblioteksverksamhetens arbete under en treårsperiod. Planen kommer kontinuerligt att följas upp, i det pågående arbetet i verksamheten likväl som i det systematiska kvalitetsarbetet gentemot den politiska organisationen i kommunen. Revidering av plan görs inför ny giltighetsperiod.

Källförteckning

Agenda 2030 för hållbar utveckling

<https://www.regeringen.se/regeringens-politik/globala-malen-och-agenda-2030/>

Bibliotekslag (2013:801)

https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/bibliotekslag-2013801_sfs-2013-801/

Demokratins skattkammare. Förslag till en nationell biblioteksstrategi

<https://www.regeringen.se/contentassets/1c1e0dfc334a413bbdb6e2e2a955dae5/demokratins-skattkammare---forslag-till-en-nationell-biblioteksstrategi/>

Kulturrådet (2023), Nuläge om barns och ungas läsning

<https://www.kulturradet.se/publikationer/nulage-om-barns-och-ungas-lasning/>

Läsa för livet (2013/14:3)

<https://www.regeringen.se/rattsliga-dokument/proposition/2013/09/prop.-2013143>

Skolbibliotek för bildning och utbildning (SOU 2023:3)

<https://www.regeringen.se/rattsliga-dokument/statens-offentliga-utredningar/2021/01/sou-20213/>

Skollag (2010:800)

https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/skollag-2010800_sfs-2010-800/